

Warszawa, dnia 4 października 2012 r.

PG VIII TK 61/11

SK 14/11

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku ze skargą konstytucyjną A N o stwierdzenie niezgodności przepisu art. 357 § 2 zdanie drugie ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.) w zakresie, w jakim wyklucza sporządzenie uzasadnienia postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym, na które nie przysługuje środek zaskarżenia, to jest postanowienie w przedmiocie oddalenia skargi na czynności komornika, co uniemożliwia stronie zapoznanie się z motywami, jakimi kierował się sąd wydając orzeczenie, z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

oraz skargą W M o stwierdzenie niezgodności przepisu art. 357 § 2 zdanie drugie w związku z art. 766 i w związku z art. 13 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.) w zakresie, w jakim obowiązek sporządzenia przez sąd uzasadnienia postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym a oddalającego skargę na czynność komornika sądowego warunkowany jest tym, czy stronie przysługuje środek zaskarżenia, z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 oraz preambułą do Konstytucji w zakresie zapewnienia rzetelnego działania

instytucji publicznych, do których należą sądy w sprawach praw obywateli,
i art. 31 ust. 3 Konstytucji

– na podstawie art. 33 w związku z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia
1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) -

przedstawiam następujące stanowisko dodatkowe:

1) przepis art. 357 § 2 zdanie drugie w związku z art. 13 § 2
ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego
(Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.), w zakresie, w jakim zwalnia sąd
z obowiązku sporządzenia uzasadnienia postanowienia wydanego na
posiedzeniu niejawnym, oddalającego skargę na czynność komornika
w postaci zawiadomienia o wszczęciu egzekucji, zajęcia wierzytelności
oraz zajęcia rachunku bankowego, jest zgodny z art. 45 ust. 1
w związku z art. 31 ust. 3 oraz z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej
Polskiej;

2) w pozostałym zakresie postępowanie podlega umorzeniu na
podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym – ze
względu na niedopuszczalność orzekania.

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 29 czerwca 2012 r. Trybunał Konstytucyjny zwrócił się
o przedstawienie dodatkowego stanowiska w sprawie skargi konstytucyjnej
A N w związku z zarządzeniem Prezesa Trybunału
Konstytucyjnego o dołączeniu do tej sprawy – ze względu na tożsamość
przedmiotową – skargi W M

W M wniosła o stwierdzenie niezgodności przepisu art. 357 § 2 zdanie drugie w związku z art. 766 i w związku z art. 13 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.), w zakresie, w jakim obowiązek sporządzenia przez sąd uzasadnienia postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym a oddalającego skargę na czynność komornika sądowego warunkowany jest tym, czy stronie przysługuje środek zaskarżenia, z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 oraz preambułą do Konstytucji w zakresie zapewnienia rzetelnego działania instytucji publicznych, do których należą sądy w sprawach praw obywateli, i art. 31 ust. 3 Konstytucji.

W sprawie egzekucyjnej Skarżąca wniosła do Sądu Rejonowego W skargę na czynność Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w W , polegającą na zawiadomieniu o wszczęciu egzekucji oraz zajęciu rachunku bankowego. Skarga została rozpoznana na posiedzeniu niejawnym i – postanowieniem z dnia marca 2010 r. – oddalona. Orzeczenie to doręczono Skarżącej z urzędu, bez uzasadnienia prawnego i faktycznego.

Skarżąca, w dniu maja 2011 r., wniosła do Sądu Rejonowego W o sporządzenie uzasadnienia postanowienia wydanego w dniu marca 2010 r. Sąd ten – w dniu maja 2011 r. – wniosek Skarżącej oddalił, wskazując, że przepisy k.p.c. nie przewidują zażalenia na postanowienie sądu wydane w wyniku rozpoznania skargi dotyczącej wszczęcia egzekucji oraz zajęcia rachunku bankowego. Czynności te nie są – jak podkreślił sąd – czynnościami kończącymi postępowanie przed komornikiem sądowym i jako takie nie podlegają zaskarżeniu. Tym samym brak jest obowiązku sporządzania uzasadnienia postanowienia o oddaleniu skargi na czynność komornika. Sąd Okręgowy w W , postanowieniem z dnia września 2011 r., oddalił zażalenie wywiedzione przez Skarżącą.

W skardze konstytucyjnej wskazano, że Skarżąca została pozbawiona, przez zakwestionowane regulacje k.p.c., uzasadnienia rozstrzygnięcia i poznania jego motywów, jako „konstytucyjnego elementu sprawiedliwości proceduralnej prawa do sądu”. Może to prowadzić do podejmowania przez sąd rozstrzygnięć przypadkowych lub arbitralnych, a w konsekwencji rzutować na materialną treść prawa do sądu. Zaskarżone przepisy, wprowadzając odstępstwo od obowiązku uzasadnienia rozstrzygnięcia sądowego, są także – wedle Skarżącej – sprzeczne z obowiązkiem zapewnienia rzetelności w działaniu instytucji publicznych, do których należą sądy (co wynika z preambuły do Konstytucji), a także stanowią nieproporcjonalne ograniczenie prawa do sądu, które obejmuje także prawo poznania motywów rozstrzygnięcia. Żadna z przesłanek określonych w art. 31 ust. 3 Konstytucji takiego ograniczenia nie usprawiedliwia.

Skarżąca stwierdziła, że uznanie niekonstytucyjności braku obowiązku uzasadniania rozstrzygnięć Sądu Najwyższego w przedmiocie odmowy przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej, jako instytucji wykraczającej ponad konstytucyjnie gwarantowany standard, stanowi dodatkowy argument przemawiający za niekonstytucyjnością zaskarżonej regulacji, skoro dotyczy ona przypadku „zwyczajnej kontroli sądowej sprawowanej nad czynnościami komornika”.

Pismem z dnia 20 sierpnia 2012 r. Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił swój udział w sprawie skargi konstytucyjnej W M , zajmując stanowisko, iż art. 357 § 2 zdanie 2 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., w zakresie, w jakim zwalnia sąd z obowiązku sporządzenia uzasadnienia postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym, oddalającego skargę na czynność komornika w postaci zawiadomienia o wszczęciu egzekucji oraz zajęcia rachunku bankowego, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji. Rzecznik Praw Obywatelskich sprecyzował zatem przedmiot zaskarżenia poprzez wyraźne wskazanie, iż zaskarżenie dotyczy tylko

stosowania przepisu art. 357 § 2 k.p.c. w zakresie postępowania egzekucyjnego oraz – że jego granice przedmiotowe są wyznaczone przez sprawę sądową, w której rozstrzygnięto o prawach i wolnościach obywatelskich W M . Ponadto Rzecznik Praw Obywatelskich wyraził pogląd, iż sprecyzowany przezeń przedmiot zaskarżenia nie wymaga powołania art. 766 k.p.c., zgodnie z którym sprawy egzekucyjne sąd rozpoznaje – co do zasady – na posiedzeniu niejawnym, zaś orzeczenia w tych sprawach wydaje w formie postanowień, bowiem Skarżąca nie kwestionuje obu wskazanych reguł.

Rzecznik Praw Obywatelskich, uzasadniając przedstawione stanowisko, odwołał się do argumentów zawartych w jego piśmie z dnia 16 września 2011 r., w którym zgłosił swój udział w postępowaniu dotyczącym skargi konstytucyjnej A N , twierdząc, że problem konstytucyjny przedstawiony w skardze W M jest tożsamy, a różnica w przedmiocie zaskarżenia wynika wyłącznie z odmiennych okoliczności faktycznych, które legły u podstaw każdej skargi konstytucyjnej.

Analiza twierdzeń przedstawionych przez Skarżące wskazuje, że lakoniczna argumentacja skargi konstytucyjnej W M jest co do istoty bardzo zbliżona do argumentacji przedstawionej przez Skarżącą A N . Upoważnia to do wniosku, iż wywody, przedstawione w stanowisku Prokuratora Generalnego, zawartym w piśmie z dnia 29 grudnia 2011 r., pozostają aktualne także w odniesieniu do skargi konstytucyjnej W M .

Również stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich, przedstawione w piśmie z dnia 20 sierpnia 2012 r., odwołując się do wcześniej wypowiedzianych już argumentów, nie wymaga szczegółowego odniesienia. Także doprecyzowanie przedmiotu kontroli konstytucyjności nie budzi wątpliwości z punktu widzenia, wyznaczonych przez orzecznictwo Trybunału

Konstytucyjnego, granic takiego doprecyzowania. Uściśla ono bowiem zakres stosowania zaskarżonej regulacji, dopasowując go do zakresu determinowanego przez sprawę, na tle której wywiedziono skargę konstytucyjną W M , a przy tym nie powołuje innych, niewskazanych przez Skarżącą, wzorców kontroli, zatem nie prowadzi do rozszerzenia granic zaskarżenia w sprawie.

Odrębnego odniesienia się wymaga natomiast kwestia powołania przez Skarżącą, jako wzorca kontroli, wstępu do Konstytucji. Skarżąca stwierdziła, że zaskarżona regulacja jest sprzeczna z obowiązkiem rzetelności w działaniu instytucji publicznych, do których należą sądy, zaś obowiązek taki wynika z preambuły do Konstytucji. Stanowisko to nie zostało w skardze konstytucyjnej bliżej uzasadnione, poza lakonicznym stwierdzeniem, że „prawo do sądu ma cechować rzetelność, a przykład sprawy skarżącej ilustruje brak rzetelności”.

W tym miejscu należy przypomnieć – uwzględniając dominujące w doktrynie prawa konstytucyjnego przekonanie o normatywności wstępu do Konstytucji oraz wielokrotne orzekanie przez Trybunał Konstytucyjny w kwestii zgodności badanego przepisu z postanowieniami preambuły – że wstęp do Konstytucji nie zawiera norm będących źródłem wolności lub praw i jako taki nie może stanowić samoistnej podstawy skargi konstytucyjnej (*vide* – wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 stycznia 2004 r., sygn. SK 10/03, OTK ZU nr 1/A/2004, poz. 2). Nawet jednak uznając, iż wstęp do Konstytucji powołany został nie jako wzorzec samodzielny, lecz jako „postanowienie” w związku z art. 45 ust. 1 ustawy zasadniczej, nie sposób nie dostrzec, że w rzeczywistości powołanie przez Skarżącą preambuły miało na celu jedynie wzmocnienie wymowy zarzutu naruszenia prawa do sądu. Z treści zasady rzetelności i sprawności w działaniu instytucji publicznych Skarżąca nie wyprowadza bowiem żadnych dodatkowych twierdzeń i argumentów, wykraczających poza, bezdyskusyjny i oczywisty przecież fakt, iż sądy należą

do instytucji publicznych. Samo zaś powtórzenie, czy wręcz „zacytowanie” normy konstytucyjnej, nie może być uznane jako spełniające wymóg uzasadnienia zarzutów skargi konstytucyjnej.

Ustalenia powyższe pozwalają zatem przyjąć, że wydanie przez Trybunał Konstytucyjny, działający na skutek skargi konstytucyjnej, orzeczenia co do zgodności kwestionowanego unormowania z preambułą do Konstytucji jest niedopuszczalne, zatem postępowanie w tym zakresie podlega umorzeniu wobec niedopuszczalności orzekania.

Mając na uwadze powyższe, wnoszę jak na wstępie.

z upoważnienia
Prokuratora Generalnego
Robert Wernand
Zastępca Prokuratora Generalnego